

Vergaderjaar 2001–2002

25 424

Geestelijke gezondheidszorg

Nr. 45

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 29 augustus 2002

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft naar aanleiding van de antwoorden van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op vragen van de commissie inzake de hoogte van de bijstandsnorm voor personen in de geestelijke gezondheidszorg (25 424, nr. 44) de navolgende aanvullende vragen ter beantwoording aan de regering voorgelegd. Deze vragen zijn beantwoord bij brief d.d. 28 augustus 2002. De vragen en antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Terpstra

De griffier van de commissie,
Nava

¹ Samenstelling:

Leden: Rosenmöller (GroenLinks), Jorritsma-Lebbink (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Duivesteijn (PvdA), Van Dijke (ChristenUnie), Bakker (D66), B. M. de Vries (VVD), De Grave (VVD), Verburg (CDA), Bussemaker (PvdA), Halsema (GroenLinks), Mosterd (CDA), Van Ruiten (LPF), Jense (LN), Rambocus (CDA), Tichelaar (PvdA), Wiersma (LPF), De Ruiter (SP), Ferrier (CDA), Smolders (LPF), Bruls (CDA), Zeroual (LPF), Sterk (CDA), Vacature (CDA) en Vacature (VVD).

Plv Leden: Tonkens (GroenLinks), Terpstra (VVD), Vacature (PvdA), Vacature (PvdA), Van der Vlies (SGP), Van Geen (D66), Wilders (VVD), Van Hoof (VVD), Koopmans (CDA), Vacature (PvdA), Van Gent (GroenLinks), Vacature (CDA), Stuger (LPF), Teeven (LN), Vacature (CDA), Vacature (PvdA), De Jong (LPF), De Wit (SP), Vietsch (CDA), Smulders (LPF), Hessels (CDA), Vacature (LPF), Vacature (CDA), Van Oerle-van der Horst (CDA) en Oplaat (VVD).

Vragen van de leden van de CDA-fractie

1

Kan uit de beantwoording van de vragen (25 242 nr. 44) de conclusie worden getrokken dat het voor de norm voor zak- en kleedgeld in de Algemene bijstandswet (Abw) niet uitmaakt of mensen wel of niet in een inrichting verblijven en dat de indexering ook voor beide groepen gelijk is? Geldt dit zowel voor mensen die jonger zijn dan 65 jaar als voor mensen die ouder zijn dan 65 jaar?

De Algemene bijstandswet (Abw) kent normbedragen voor zelfstandig wonenden (artikelen 29 en 30) en normbedragen voor personen die in een inrichting verblijven (artikel 31), het zogenoemde zak- en kleedgeld. Voor de bijstandsnorm voor personen in een inrichting geldt, evenals voor de overige bijstandsnormen, dat wat betreft de indexering wordt aangesloten bij de ontwikkeling van het netto minimumloon. Bij de bijstandsnorm voor personen in een inrichting wordt geen onderscheid gemaakt naar leeftijd en dus ook niet bij de indexering. De bijstandsnorm voor zelfstandig wonenden van 65 jaar en ouder is gelijk aan de netto AOW-uitkering. De AOW-uitkering is gekoppeld aan het netto minimumloon.

2

Zijn de uitgaven die mensen in een inrichting voor zak- en kleedgeld moeten doen voldoende vergelijkbaar met uitgaven die mensen buiten een inrichting moeten doen?

Onderzoek geeft hier geen eenduidig beeld van. Het Nibud heeft in 2000 een onderzoek gepubliceerd over de bestedingen van mensen die in een regionale instelling voor beschermd wonen of een algemeen psychiatrisch ziekenhuis verblijven. Hieruit komt naar voren dat deze bewoners meer uitgeven aan roken en minder aan verkeer, telefoon en ontwikkeling dan een gemiddeld huishouden met een laag inkomen (Nibud, «zak- en kleedgeld in de ggz»). Aan kleding, versnaperingen en inventaris wordt ongeveer evenveel uitgegeven.

Er wordt verder geen regulier onderzoek gedaan naar het bestedingspatroon van bijstandsgerechtigden binnen en buiten een inrichting.

3

Kunnen extra kosten die instellingen aan cliënten doorberekenen voor bijvoorbeeld bewassing in principe in aanmerking komen voor bijzondere bijstand?

Dit is ter beoordeling aan gemeenten. De bijzondere bijstand is financieel en beleidsmatig gedecentraliseerd. Dit betekent dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor het te voeren beleid en de beslissingen die zij in het individuele geval nemen. In die gevallen waarin een cliënt niet beschikt over de middelen om te voorzien in de uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende noodzakelijke kosten van het bestaan en deze kosten naar het oordeel van de gemeente niet uit de bijstandsnorm kunnen worden voldaan, kan een beroep op bijzondere bijstand worden gedaan. Zie ook de antwoorden van onze ambtsvoorgangers op eerdere kamervragen (Aanhangsel van de Handelingen TK 2001–2002 nr. 1326).

4

Biedt de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) in combinatie met de Algemene wet bijzondere ziektekosten (ABWZ) voor bewoners van een instelling evenveel mogelijkheden als de Wvg biedt aan mensen buiten een instelling?

De Wet voorzieningen gehandicapten strekt ertoe dat gemeentebesturen aan mensen met beperkingen voorzieningen verstrekken die hen zo goed mogelijk in staat stellen om zelfstandig aan het maatschappelijk leven deel te nemen. Het gaat daarbij om woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen. Mensen met beperkingen die in een AWBZ-instelling verblijven, zullen voornamelijk in aanmerking kunnen komen voor Wvg-vervoersvoorzieningen. Deze voorzieningen maken het mogelijk dat gehandicapten – ongeacht of zij zelfstandig wonen of in een instelling verblijven – alledaagse activiteiten verrichten, zoals het doen van boodschappen en winkelen, het onderhouden van sociale activiteiten en het uitoefenen van recreatieve activiteiten. Het betreft hier collectief vervoer, individueel vervoer of een combinatie van beide. Bij de toekenning wordt rekening gehouden met de persoonlijke behoeften en omstandigheden van de aanvrager. In het onlangs met de VNG en gebruikersorganisaties overeengekomen Wvg-protocol is bovendien vastgelegd dat ten aanzien van cliënten die zijn opgenomen in een instelling, er rekening moet worden gehouden met het feit dat binnen die instelling de mogelijkheden voor persoonlijke ontmoetingen in de regel aanzienlijk minder zijn dan thuis. In dergelijke gevallen zal de gebruikelijke evenredigheid tussen bezoeken en bezoek ontvangen losgelaten worden. Daarnaast kunnen bewoners van AWBZ-instellingen die voor buitengebruik zijn aangewezen op een scootmobiel, eveneens een beroep doen op de Wvg. Aan bewoners van een verzorgingshuis, gezinsvervangend tehuis of regionale instelling voor beschermd wonen kan op grond van de Wvg een (buiten-)rolstoel worden verstrekt. Bewoners van andere AWBZ-instellingen worden via de instelling voorzien van (buiten)rolstoelen. Het verstrekken van woonvoorzieningen is voor deze categorie gehandicapten niet aan de orde, omdat de instellingen zijn toegerust op het verblijf van mensen met beperkingen.

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

5

Bent u bekend met het feit dat uit de armoedemonitor is gebleken dat er een stijging van het vrij besteedbaar inkomen is van 5%? Is dat ook het geval bij de zak- en kleedgeldnorm? Op welke wijze heeft de regering dat vastgesteld?

In de armoedemonitor 2001 wordt gesproken over een koopkrachtverbetering over de periode 1995–1999 van 5,25% voor alle huishoudens met een minimum inkomen. Dit is een gemiddelde rekening houdend met gebruik van huursubsidie, kwijtschelding van lokale lasten en bijzondere bijstand. De ontvangers van zak- en kleedgeld betalen geen lokale lasten en geen huur en ontvangen dus ook geen compensatie in de vorm van kwijtschelding of huursubsidie. De ontwikkeling van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting volgt de ontwikkeling van de bijstandsnormen voor overige huishoudens. De koopkrachteffecten zijn dan ook vergelijkbaar met de generieke koopkrachtontwikkeling voor huishoudens met een minimuminkomen (echter zonder rekening te houden met het voornoemde gebruik van huursubsidie, kwijtschelding van lokale lasten en bijzondere bijstand). Voor de periode 1990–1999 geeft de Armoedemonitor 2001 aan dat voor de groep huishoudens met een minimuminkomen sprake was van een koopkrachtontwikkeling van ruim 2%. Voorzover gebruik gemaakt wordt van bijzondere bijstand kan dit, afhankelijk van de specifieke situatie, leiden tot een hoger inkomen.

6

Acht de regering een onderzoek uit 1970 niet ernstig gedateerd om een oordeel te geven over een zak- en kleedgeldnorm waarvan vele onderzoeken aangeven dat deze ernstig onvoldoende is? Is de regering bereid

de zak- en kleedgeldnorm opnieuw te herijken op grond van het hedendaags bestedingspatroon, zoals het NIBUD dat ook gedaan heeft; mede het rapport van het Trimbos Instituut wegend?

Zoals in de eerdere antwoorden d.d. 29 mei 2002 (25 424 nr. 44) door onze ambtsvoorgangers is aangegeven, is voor de bepaling van het niveau van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting bij de introductie daarvan éénmalig gebruik gemaakt van de gegevens van een budgetonderzoek. Hiermee is niet beoogd een uitspraak te doen over een opbouw van het bedrag voor de bijstandsnorm voor personen in een inrichting. De bijstandsgerechtigde is vrij in de besteding van zijn of haar uitkering. Sindsdien volgt de bijstandsnorm voor personen in een inrichting, evenals de andere bijstandsnormen, de ontwikkeling van het wettelijk netto minimumloon en wordt er geen gebruik meer gemaakt van budgetonderzoeken. Voorts hebben onze ambtsvoorgangers aangegeven dat, gelet op een vergelijkbare berekening die is gemaakt op basis van het budgetonderzoek over 1999 van het CBS, er geen aanleiding is voor een aanpassing van de wijze van vaststelling noch van de hoogte van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting. Dit onderschrijven wij.

7

Onderkent de regering dat bewoners van AWBZ-inrichtingen, die grote beperkingen hebben en tegelijkertijd wel maatschappelijk geïnteresseerd zijn, geen geld hebben voor een computer of openbaar vervoer en daarom in hun actieradius gerantsoeneerd worden omdat er geen geld voor is? Heeft de regering overwogen om een mobiliteitstoeslag mogelijk te maken voor cliënten die wel de mogelijkheid en de wens hebben om van (nieuwe) media gebruik te maken en bezoeken buiten de deur af te leggen?

Zoals hierboven is aangegeven, is er geen aanleiding voor aanpassing van de wijze van vaststelling noch van de hoogte van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting. De cliënt is vrij in de besteding van deze uitkering. Daarnaast kunnen mensen met beperkingen die in een AWBZ-instelling verblijven een beroep doen op de Wvg-vervoersvoorzieningen. Zie hiervoor ook het antwoord op vraag 4. In die gevallen waarin naar het oordeel van de gemeente uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende kosten van het bestaan als noodzakelijk moeten worden aangemerkt, de cliënt niet beschikt over eigen middelen om in deze kosten te voorzien en deze evenmin uit de bijstandsnorm kunnen worden voldaan, kan een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand. Voor een mobiliteitstoeslag is derhalve geen aanleiding.

8

Indien via de bijstand een toeslag verleend wordt voor bijzonder noodzakelijke kosten, bijvoorbeeld voor het maatschappelijk verkeer, wordt deze toeslag dan via de AWBZ gekort op het zak- en kleedgeld?

Nee, bijzondere bijstand is geen inkomen in de zin van het Bijdragebesluit zorg.

Met ingang van 1 januari 2003 zal het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar inkomen de grondslag worden voor de vaststelling van de eigen bijdrage bij verblijf in een instelling. Bijzondere bijstand wordt niet gerekend tot het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar loon. Ook dan heeft de bijzondere bijstand dus geen invloed op de hoogte van de eigen bijdrage.

9

Behoort naar het hedendaags maatschappelijk verkeer de toegang tot informatie niet normaal tot de norm zak- en kleedgeld en dient de AWBZ

eigen bijdrage niet verlaagd te worden om dat mogelijk te maken?

Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij naar het antwoord op vraag 7.

10

Kan de regering alsnog een antwoord geven op vraag 5 (25 424, nr. 44, blz. 3)?

Het feit dat een aantal instellingen in het verleden mogelijk onterecht diensten of voorzieningen ten laste van de AWBZ heeft verleend, is geen aanleiding om het zak- en kleedgeld te verhogen.

11

Klopt het dat de regering in antwoord op vragen 6 en 7 suggereert als zou er een aparte bijstandsnorm bestaan voor de kosten van zak- en kleedgeld? Is dat gegeven in de bijstandswet terug te vinden? Is er onderzoek naar de noodzakelijke kosten van een bewoner van een AWBZ-instelling anders dan via het NIBUD bekend? Kan de regering aangeven op grond van welke kostencomponenten en welk door de regering erkend onderzoek de huidige zak- en kleedgeld norm juist is?

In artikel 31 Abw is de bijstandsnorm voor personen in een inrichting opgenomen. Deze bijstandsnorm wordt verstrekt aan personen die in een inrichting verblijven en die niet beschikken over middelen om zelf in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. Zoals in de eerdere antwoorden d.d. 29 mei 2002 (25 424 nr. 44) door onze ambtsvoorgangers is aangegeven is deze bijstandsnorm ook relevant voor mensen in een inrichting die geen bijstandsuitkering ontvangen, omdat deze norm tevens een aftrekpost is bij de vaststelling van de eigen bijdrage. Zak- en kleedgeld is dus synoniem voor de bijstandsnorm voor personen in een inrichting. Er wordt geen regulier onderzoek gedaan naar het bestedingspatroon van bijstandsgerechtigden binnen en buiten een instelling. Zoals hierboven is aangegeven, alsook in de eerdere antwoorden (25 424 nr. 44), is voor de bepaling van het niveau van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting bij de introductie daarvan éénmalig gebruik gemaakt van de gegevens van een budgetonderzoek. Hiermee is niet beoogd een uitspraak te doen over een opbouw van het bedrag voor de bijstandsnorm voor personen in een inrichting. De bijstandsgerechtigde is vrij in de besteding van zijn of haar uitkering. Sindsdien wordt voor de bepaling van de hoogte van deze norm geen gebruik gemaakt van budgetonderzoeken, maar is deze norm, evenals de overige bijstandsnormen, gekoppeld aan de ontwikkeling van het minimumloon. Deze systematiek maakt dat de huidige bijstandsnorm voor personen in een inrichting naar ons oordeel juist is. Zie ook het antwoord op vraag 6.

12

Indien een bewoner van een AWBZ-instelling een premie ontvangt voor maatschappelijke activiteiten, bijvoorbeeld uit hoofde van de Wet inschakeling werkzoekenden, heeft dat invloed op de eigen bijdrage AWBZ?

De gemeenten hebben de mogelijkheid om voor het verrichten van maatschappelijke activiteiten een subsidie te verstrekken in de vorm van een onbelaste forfaitaire onkostenvergoeding of een premie. Een onbelaste onkostenvergoeding heeft geen invloed op het bijdrageplichtig inkomen en werkt mitsdien niet door in de eigen bijdrage. De premie is in tegenstelling tot de onkostenvergoeding wel belast en behoort derhalve wel tot het bijdrageplichtig inkomen. Of de subsidie wordt verstrekt als onkostenvergoeding of als premie is afhankelijk van het gemeentelijk premiebeleid Abw.

Zoals hiervoor is aangegeven, wordt met ingang van 1 januari 2003 het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar inkomen de grondslag voor de vaststelling van de eigen bijdrage bij verblijf in een instelling. Ook dan geldt dat de onbelaste forfaitaire onkostenvergoeding geen invloed heeft op de eigen bijdrage, omdat deze niet behoort tot het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar inkomen. De premie voor het verrichten van maatschappelijke activiteiten behoort wel tot het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbare loon. Dit betekent dat de bijdrage voor degenen die op of na 1 januari 2003 instromen in een AWBZ-instelling in principe verhoogd wordt indien men twee jaar eerder, toen men nog niet opgenomen was, een dergelijke premie heeft ontvangen. Voor degenen die een bijdrage betalen volgens het nieuwe regime en een dergelijke premie ontvangen terwijl ze zijn opgenomen, geldt dat de bijdrage niet in alle gevallen opwaarts wordt aangepast. Ingevolge het per 1 januari 2003 gewijzigde Bijdragebesluit zorg geldt immers dat de bijdrage bij beperkte inkomensmutaties alleen wordt geïndexeerd met het percentage waarmee ook de AOW-uitkering wordt aangepast. Hierdoor mogen bijdrageplichtigen een beperkte inkomensstijging wegens een premie voor het verrichten van maatschappelijke activiteiten behouden.

Voor de huidige bewoners heeft een na 1 januari 2001 ontvangen premie voor het verrichten van maatschappelijke activiteiten de komende vier jaar in het geheel geen gevolgen; op grond van de overgangsregeling wordt hun bijdrage in alle gevallen geïndexeerd met het hiervoor bedoelde percentage.

13

Indien een bewoner van een AWBZ-instelling een opleiding volgt, dienen de boekengelden en het schoolgeld dan betaald te worden uit de zak- en kleedgeld?

Voorzover uitkeringen ingevolge artikel 4.3 van de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten dan wel uitkeringen in de vorm van een gift ingevolge de Wet studiefinanciering 2002 worden toegekend, gelden op grond van het Bijdragebesluit zorg aftrekposten zodat deze uitkeringen niet leiden tot een hogere eigen bijdrage en derhalve kunnen worden besteed aan boeken en het schoolgeld. Dit geldt ook per 1 januari 2003 omdat deze uitkeringen niet meetellen bij de vaststelling van het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar loon. Voorzover aan de voorwaarden wordt voldaan, kan de gemeente voor bijstandsgerechtigden een voorziening gericht op inschakeling in het arbeidsproces dan wel een voorziening die sociale activering en een zelfstandige bestaansvoorziening bevordert, uit het scholings- en activeringsbudget van de Wet inschakeling werkzoekenden bekostigen. In andere gevallen kan door de belanghebbende een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand, indien deze niet over middelen beschikt om zelf in deze kosten te voorzien en de gemeente van oordeel is dat deze kosten noodzakelijk zijn.

Vragen van de leden van de SP-fractie

14

Is het niet de bedoeling dat ook binnen de instelling maatschappelijke integratie plaats vindt bijvoorbeeld door het vormen van kleine groepen, zelf koken, wassen en dagbesteding? Zo ja, betekent dat dat ook binnen de instelling vermaatschappelijking een argument voor aanpassing van de norm voor zak- en kleedgeld? Geldt bovendien niet dat nog veel mensen van binnen de instelling zullen verhuizen naar buiten de instelling en deze mensen ter voorbereiding hiervan zouden moeten kunnen beschikken over meer zak- en kleedgeld?

Het is de bedoeling dat mensen zelf kiezen op welke wijze de zorg geboden wordt. Dit betekent niet dat mensen die voor zorg geïndiceerd zijn zelf voor de kosten moeten gaan opdraaien. Een aanpassing van de norm is dus niet aan de orde.

Indien het waarschijnlijk is dat een verzekerde die de hoge intramurale bijdrage betaalt zijn verblijf in de instelling kan beëindigen en buiten de instelling kan gaan verblijven, is het mogelijk om kosten voor het opbouwen van een eigen huishouden van de eigen bijdrage af te trekken. Daarbij gaat het om kosten als huur, servicekosten, vastrecht voor gas, water en elektriciteit, abonnement telefoon, vervoer, etc. De aftrek geldt niet bij verblijf in een instelling of gezinsvervangend tehuis voor verstandelijke gehandicapten. Met ingang van 1 januari 2003 vervalt deze ingewikkelde aftrek. Vanaf die datum is geregeld dat op dergelijke verzekerden de zogenoemde lage eigen bijdrage van toepassing is. Dit geldt dan ook voor verzekerden met een verstandelijke handicap. Bij de hoogte van de lage eigen bijdrage is uitgangspunt dat er nog een eigen huishouden is waarvoor kosten gemaakt worden.

Indien een verzekerde die alleen bijstand op grond van artikel 31 Abw ontvangt zijn verblijf in de instelling kan beëindigen en buiten de instelling gaat verblijven, gelden de bijstandsnormen voor zelfstandig wonenden. Bij een geleidelijke overgang naar zelfstandig wonen kan de gemeente de bijstandsnorm op grond van individuele omstandigheden naar evenredigheid afstemmen op de dagen dat cliënt niet meer in de instelling verblijft. Voorzover de (geleidelijke) overgang leidt tot uit bijzondere omstandigheden voortvloeiende kosten, bijvoorbeeld herinrichtingskosten of reiskosten, kan een beroep worden gedaan op bijzondere bijstand. Gelet op het voorgaande beschikt de cliënt naar ons oordeel over voldoende middelen om een overgang naar zelfstandig wonen te bekostigen.

15

Betekent de instelling van de regering dat een verhoging van het zak- en kleedgeld van € 100 op jaarbasis een opbrengstverlies van € 23 miljoen voor de AWBZ geeft, dat bewoners de keuze hebben tussen een schraal inkomen of minder goede verzorging? Is dat een terechte keuze? Zo nee, is de regering bereid een verhoging van zak- en kleedgeld te betalen uit een extra rijksbijdrage?

Er is geen financiële ruimte beschikbaar om het zak- en kleedgeld te verhogen. Indien daartoe toch besloten zou worden, zou dat betekenen dat de ruimte daarvoor gevonden moet worden binnen de huidige beschikbare middelen voor de zorg. Omdat dat niet gewenst is, is de regering niet bereid het zak- en kleedgeld te verhogen.

16

Klopt het dat de voorgenomen wijzigingen van het Bijdragebesluit Zorg inhoudt dat een extra aftrek voor bewoners van woonvormen voor lichamelijk gehandicapten vervalt en hun besteedbaar inkomen op jaarbasis daalt met € 340?

De aftrek vervalt inderdaad. Wat dat precies betekent voor het besteedbaar inkomen van een verzekerde hangt af van de individuele inkomensituatie.

Overigens geldt voor verzekerden die op 31 december 2002 in de instelling verblijven en de hoge eigen bijdrage betalen, dat zij nog tot 1 januari 2007 van de extra aftrek profiteren omdat voor deze verzekerden de eigen bijdrage slechts wordt geïndexeerd met het percentage waarmee ook de uitkering op grond van de Algemene Ouderdomswet wordt geïndexeerd. Het betreft hier een overgangsregeling die is getroffen in verband met de invoering van het verzamelinkomen onderscheidenlijk het belastbaar loon

als grondslag voor de vaststelling van de hoogte van de bijdrage bij verblijf in een instelling.

17

Klopt het dat het zak- en kleedgeld jaarlijks slechts met een gering bedrag is gestegen, tenminste als de verhogingen in het kader van de uitvoering van de motie-Melkert buiten beschouwing wordt gelaten? Dient deze laatste verhoging buiten beschouwing te blijven omdat deze is gedaan om het door het nieuwe belastingstelsel ontstane verschil tussen ouderen en gehandicapten binnen en buiten AWBZ gefinancierde instellingen ongedaan te maken?

De bedragen voor zak- en kleedgeld volgen de ontwikkeling van het netto minimumloon. Halfjaarlijks worden deze aangepast. In onderstaand overzicht wordt de ontwikkeling weergegeven van de bijstandsnorm voor zelfstandig wonende gehuwden en de zak- en kleedgeldnorm voor gehuwden in de periode 1-7-2000 tot en met 1-7-2002. De bijstandsnormen voor zelfstandig wonende gehuwden gingen per 1 juli 2001 met 1,5 procent omhoog. Naast de structurele verhoging vanwege de motie Melkert steeg de zak- en kleedgeldnorm per genoemde datum eveneens met 1,5 procent. Uit het overzicht blijkt dat in 2001 deze norm in totaal met ruim 11% is gestegen.

	Abw zelfstandig wonenden		ontw.	Zak- en kleedgeld ontw.
1-7-2000	2 198,40		720,82	
1-1-2001	2 317,91	+ 5,44%	760,16	+ 5,46%
1-7-2001	2 352,82	+ 1,51%	771,88	+ 1,54%
1-7-2011			804,59	+ 4,24%
1-1-2002	2 423,66	+ 3,01%	828,31	+ 2,95%
1-7-2002	2 455,35	+ 1,31%	839,39	+ 1,34%

¹ Na structurele verhoging.

Het zak- en kleedgeld, geregeld in artikel 31 van de Algemene bijstandswet (Abw), is met ingang van 1 juli 2001 extra verhoogd met € 14,12 per maand voor gehuwden en met € 22,69 per maand voor alleenstaanden en alleenstaande ouders. Dit houdt rechtstreeks verband met de uitvoering van de motie Melkert. Immers, voor verzekerden die de AWBZ-bijdrage betalen en die geen zak- en kleedgeld op grond van artikel 31 van de Abw ontvangen, was ter uitvoering van de motie Melkert het vrij besteedbaar inkomen (het netto-inkomen dat overblijft na het betalen van de eigen bijdrage) al met genoemde bedragen verhoogd. Dit was geregeld door het invoeren van extra aftrekposten. Verzekerden die alleen bijstand op grond van artikel 31 van de Abw ontvangen, betalen geen eigen bijdrage en profiteerden dus niet van die extra aftrek. Om deze verzekerden dezelfde financiële verruiming te geven is besloten het zak- en kleedgeld als bedoeld in artikel 31 Abw per 1 juli 2001 met eerdergenoemde bedragen structureel te verhogen.

18, 19 en 20

De extra aftrek is toch ingevoerd om een andere reden en wel om bij de berekening van de eigen bijdrage rekening te houden met de kosten van deelname aan de maatschappij? Klopt het dat de stijging vanwege de motie-Melkert (€ 22,69 per maand) geheel te niet wordt gedaan als de extra aftrek (€ 28,36 per maand) verval?

Kunnen bewoners van woonvormen niet op een vergelijkbare manier worden omschreven als verzekerden die verblijven in een psychiatrisch ziekenhuis?

Indien het niet mogelijk is om de extra aftrek te handhaven, is de regering dan bereid het zak- en kleedgeld voor alle bijdrageverplichtingen te verruimen, zoals het College voor zorgverzekeringen in haar rapport modernisering AWBZ, in overweging geeft?

De extra aftrek is thans gekoppeld aan een aantal specifiek in de aanspraken genoemde instellingen. Bij de invoering van de extra aftrek was uitgangspunt dat met name in die instellingen mensen verbleven met een grotere sociale redzaamheid. De koppeling aan specifieke instellingen is gekozen met het oog op de uitvoerbaarheid. Het is inmiddels niet meer zo dat met name alleen in de desbetreffende specifiek genoemde instellingen mensen met een grotere sociale redzaamheid verblijven. Ook voor andere verzekerden was daarom een verruiming van het zak- en kleedgeld gewenst, hetgeen met de uitvoering van de motie Melkert is bewerkstelligd. De extra aftrek bij het verblijf in de specifieke instellingen werd toen echter niet afgeschaft.

In zijn eerste rapportage over de modernisering van de AWBZ stelt het College voor zorgverzekeringen dat het in de rede ligt om de extra aftrek af te schaffen omdat door verschillende maatregelen het zak- en kleedgeldbedrag de afgelopen jaren is verhoogd.

Het functiegerichte omschrijven van de AWBZ-aanspraken in het kader van de modernisering AWBZ houdt in dat niet meer is geregeld welke instelling de zorg moet leveren. In de aanspraak worden derhalve geen specifieke instellingen meer genoemd. Het doel van de modernisering AWBZ is het realiseren van meer keuzevrijheid, meer keuzemogelijkheden en meer zeggenschap voor de verzekerde. De verzekerde heeft straks de keuze uit meer zorgaanbieders voor het verkrijgen van zijn zorg. De uitzondering die geldt voor verzekerden die verblijven in een psychiatrisch ziekenhuis kan worden gehandhaafd omdat zowel de groep als de zorg kan worden afgebakend. Het gaat hier om verzekerden met een psychiatrische aandoening die in een instelling verblijven en in die instelling ook behandeling of activerende begeleiding ontvangen. Voor die groep die die zorg krijgt, blijft de uitzondering gehandhaafd.

Zoals hiervoor is aangegeven verdwijnen in het beoogde functiegerichte systeem in de omschrijvingen van de aanspraken de specifiek genoemde instellingen. Het is niet mogelijk om zoals bij de uitzondering voor het psychiatrische ziekenhuis de extra aftrek te handhaven door deze te koppelen aan een aandoening en functies. Het gaat bij de extra aftrek namelijk om nagenoeg alle in de nieuwe functies genoemde aandoeningen, beperkingen of handicaps en om alle functies.

Voor het invoeren van de extra aftrek voor alle bijdrageplichtigen zijn geen financiële middelen beschikbaar. Er zijn namelijk ongeveer 240 000 bijdrageplichtigen. De extra aftrek geldt thans voor ongeveer 22 000 verzekerden. Het verruimen van het zak- en kleedgeld voor alle bijdrageplichtigen zou een meerkosten van ongeveer € 74 miljoen op jaarbasis inhouden.

Daarom is er voor gekozen de extra aftrek af te schaffen. Van belang daarbij is dat ook door andere maatregelen, zoals de invoering van de fiscale jonggehandicaptenkorting en de fiscale ouderenkorting het vrij besteedbaar inkomen (het netto-inkomen na het betalen van de eigen bijdrage) van bijdrageplichtigen is verbeterd.

21

Klopt het dat de extra aftrek sinds de invoering van het Bijdragebesluit ongewijzigd is gebleven? Zo ja, is de regering bereid de extra aftrek in het nieuwe Bijdragebesluit te corrigeren voor inflatie van het afgelopen jaar en dit bedrag te indexeren?

Ja, dat klopt. Zoals hiervoor is aangegeven, zal de extra aftrek worden afgeschaft en is indexering derhalve niet aan de orde.

22

Is de regering op de hoogte van het feit dat de Cliëntenraad van Adhesie gegevens van huishoudens met AOW-inkomen wel heeft meegenomen in zijn onderzoek en dat deze groep ook meer dan 45% uitgeeft aan posten die binnen het zak- en kleedgeld vallen? Is de regering bereid hierover contact op te nemen met de cliëntenraad?

De huishoudens met AOW-inkomen in het onderzoek van de Cliëntenraad van Adhesie betreft alle 65-plussers. Het gaat dus niet alleen om de huishoudens met een inkomen op minimum niveau maar ook huishoudens met naast de AOW een hoog aanvullend pensioen. Het bestedingspatroon van deze groep is niet representatief voor de AOW-ers met een minimum inkomen. Zie ook de eerdere antwoorden d.d. 29 mei 2002 van onze ambtsvoorgangers (25 424 nr. 44). Wij zien geen aanleiding hierover contact op te nemen met de Cliëntenraad van Adhesie.

23

Is het feit dat vergelijking met andere populaties dan huishoudens boven de 65 jaar niet correct is omdat dit destijds ook niet de basis is geweest voor het vaststellen van de norm, niet juist een reden om de gehanteerde systematiek nog eens te herzien, daar het bestedingspatroon van bewoners van AWBZ-instellingen geheel anders kan liggen? Kent de regering de Armoedemonitor van 1997 waaruit blijkt dat huishoudens van personen ouder dan 65 jaar zich onderscheiden van de rest door een significant lagere uitgave (7,1%) aan de post «ontwikkeling, ontspanning en verkeer», een post die juist prominent is in het zak- en kleedgeld?

Zoals in de eerdere antwoorden d.d. 29 mei 2002 door onze ambtsvoorgangers (25 424 nr. 44) is aangegeven is voor de bepaling van het niveau van de bijstandsnorm voor personen in een inrichting bij de introductie daarvan éénmalig gebruik gemaakt van de gegevens van een budgetonderzoek. Sindsdien wordt voor de bepaling van de hoogte van deze norm geen gebruik gemaakt van budgetonderzoeken, maar is deze norm, evenals de overige bijstandsnormen, gekoppeld aan de ontwikkeling van het minimumloon. Deze systematiek maakt dat de huidige bijstandsnorm voor personen in een inrichting naar ons oordeel juist is. Zie ook het antwoord op vraag 6 en 11. In de armoedemonitor 1997 is berekend dat huishoudens van personen boven de 65 jaar minder uitgeven aan «ontwikkeling, ontspanning en verkeer» dan paren beneden de 65 jaar met een bovenminimaal inkomen.

24

Wanneer zullen de uitkomsten van de monitoring door het College voor zorgverzekeringen bekend zijn en zal de Kamer hiervan in kennis worden gesteld? Waar kunnen bewoners en/of cliëntenraden terecht met klachten indien blijkt dat in hun instelling de circulaire van genoemd college niet wordt nageleefd en wat kan er vervolgens aan gedaan worden?

Zoals in het antwoord van 29 mei 2002 op vraag 16 (Kamerstukken II 2001/02, 25 424, nr. 44) heb aangegeven zal het College toezicht zorgverzekeringen in augustus/september 2002 de jaarlijkse onderzoeken bij de zorgkantoren uitvoeren. Deze onderzoeken betreffen de rechtmatige en doelmatige uitvoering van de wet over de jaren 2000 en 2001. Producten en diensten die niet tot de verstrekking horen, vormen geen onderdeel van de taken van de zorgkantoren en is derhalve ook geen taak van het College toezicht. Wel is de zorgkantoren gevraagd extra aandacht te besteden aan het zorgvuldig handelen van de door hen gecontracteerde instellingen ten aanzien van deze voor verzekerden vrijwillig af te nemen producten en diensten. Of zorgkantoren dit daadwerkelijk doen, is een aandachtspunt voor het College toezicht bij de controle werkzaamheden.

Indien er problemen of klachten zijn, kan dat voor het College toezicht aanleiding zijn daar in de schriftelijke verslaglegging van de controle werkzaamheden een opmerking over te maken. Mochten wij van het College toezicht daarover berichten ontvangen dan zullen wij daarvan ook de kamer in kennis stellen.

Bewoners en/of cliëntenraden kunnen hun klachten voorleggen aan de branche- of koepelorganisaties. Zij kunnen ook terecht bij het zorgkantoor vanwege zijn verantwoordelijkheid voor de goede uitvoering van de verstrekking en de contracten en contacten die het zorgkantoor in verband daarmee heeft met de instellingen.

Langs die wegen kan tot een oplossing gekomen worden.